

RAADIO

ÜLERIIKLIKU EESTI RAADIOÜHINGU HÄÄLEKANDJA

Nr. 125 (23)

10. juuni 1933

III aastakäik

Luzerni konverentsilt

Kas suudetakse eetrisse luua korda?

Uue lainejaotuse väljatöötamise kallal Euroopa ringhäälingusaatejaamade jaoks töötava rahvusvahelise konverentsi vastu Luzernis valitseb erakordne huvi; tõendus, et raadiokuulamine on haaranud juba nii laialisi ringkondi, et kuulamisolude parandamise küsimuste vastu keegi ei saa enam ükskõikseks jääda. Ja kuna need olud viimastel aastatel tõesti kippusid muutuma juba väljakannatamatuks, siis oodatakse nüüd Luzernist pikisilmil abi nende lahendamiseks. Kümnete miljonite raadiokuulajate tähelepanu jälgib põnevusega konverentsi käiku ja ootab tema lõppotsuseid ning korraldusi. Peatume meiegi konverentsi töö juures sellepärast veidi pikemalt, jättes osa käesolevasse numbrisse määratud kaastööd ruumipuudusel järke ootama.

Konverentsitöö seniseid tulemusi.

Luzerni lainetejagamise-konverentsi tööd esimesil tööädalail piirdusid kõigepealt mõlema esimese komisjoni istungeiga, kes pidid läbi arutama lainekeha püstitamise põhialused kui ka saateenergia piiramise. Siin oli vaja eel kõike läbi uurida Madridis tehtud otsused tänapäeva vaatepunktist ja käesoleva konverentsi nõudeist lähtuvana, kusjuures mõlemad komisjonid kiitsid heaks Madridi korralduse.

Selle järele tohiks nii-siis Luzerni konverentsi senise positiivse tulemusena märkida, et suurim saateenergia tohib ulatuda vaid 150 kW-ni. Kuna aga Vene, kes teatavasti kavatses 500 kW saatjat, kui ka kõik teised riigid, kes plaanitsesid 200—300 kW jaamu, nagu Luksemburg ja Portugal, sel konverentsil olid esindatud ega selle vastu ei protesteerinud, ega ei esitanud ka mingeid muid ettepanekuid, siis ei tohiks kõik selletaolised kavatsused täituda. Kuivõrra

aga neist kokkulepetest peetaks kinni, on iseasi, nagu ka Praha on juba näidanud.

Peale seda kui eelmises, energia suhtes, oli jõutud leppele, astus kokku kolmas komisjon — saatesageduste, laine pikkuste jagamiseks Giesecke (Saksa) eesistumisel. Mitmesugused maad töid läbirääkimistes esile oma soovid ja jagasid enamjaolt väga häid algatusi, mis aga sageli osutusid rohkem „häiks nõuandeiks“ teiste kui oma lainete suhtes.

Põhialuseks komisjonile ta töös on Brüsseli konverentsil väljatöötatud laine pikkuste jagamise kava. Niipea kui komisjon selle heaks kiitnud, esitatakse ta konverentsi üldkoosolekule lõpuliikumiseks kinnitamiseks.

Üldised alused uueks lainetejaotuseks.

Rahvusvaheline kokkulepe ringhäälingute kasutuses olevate lainete jaotuse kohta osutus tarvilikuks juba 1924. aastal. Sel otstarbel astus 1925. a. Genfis kokku esimene konverents, kus konstrueeriti „Rahvusvaheline Ringhäälingute Liit“ ja heaks kiideti n. n. Genfi lai-

ALBERT ÜKSIP,

„Estonia“ näitleja ja näitejuht, esineb ringhäälingu lugemistunnits esmaspäeval 12. juunil.

HELEN MICHELSON,

koloratuurlauljanna, esineb ringhäälingus pühapäeval 12. juunil.

nejaotuse kava, maksvusega novembrikuust 1926. Juba 1928. a. osutus see kava aga puudulikuks ja sellepärast pandi 1. jaanuarist 1929 tema asemele maksma Brüsseli lainejaotuse kava; mõlemad need kavad kandsid aga eraviisilise kokkuleppe iseloomu ja ei leidnud sellepärast küllaldast tunnustamist kõigi maade ringhäälingute poolt. Et korraldada asja kohustavamaiseloomuliselt, selleks astus 1929. a. kokku Praha konverents, millest võtsid osa kõigi Euroopa riikide posti- ja telegrafivalitsuste kui ringhäälinguühingutele kontsessiooniandjate esindajad. Ühes Rahvusvahelise Ringhäälingute Liiduga töötati seal välja uued alused Euroopa ringhäälingute lainetejaotuseks ja pandi need 30. juunist 1929. a. maksma n. n. P r a h a l a i n e j a o t u s e k a v a n a, mis astus seega Brüsseli kokkulepete asemele. See kava on maksnud kuni tänapäevani.

Nüüd, põhjustel, milliseid eelmistes numbrites üksikasjalikumalt juba selgitatud, tahetakse Luzerni konverentsi otsusega maksma panna uut lainejaotuse kava, milles vahet tehakse 4 liiki saatelainete vahel, millistest iga liik teeniks erisugust otstarvet. Need liigid oleksid järgmised:

1) Lained, millised jäävad eranditult rahvuslike suursaatjate kasutusse.

2) Lained, milliseid kasutaksid ühekorraga kaks või rohkem rahvuslikku saatejaama, eeldusel, et nad asetsevad üksteisest nõndavõrt kaugel, et nende vahel karta ei ole vastastiku-seid segamisi.

3) Rahvusvahelised ühislained, millistel võivad töötada mitu saatejaama kuni 2-kW antennivõimsusega (n. n. I tüüpi ühislained).

4) Rahvusvahelised ühislained, millistel võivad töötada kuni 0,2-kW antennivõimsusega kohalikud saatejaamad.

Nagu sellest kavast selgub, on ainult esimest liiki saatejaamad määratud korrapäraseks kaugevastuvõtuks.

Tähelepanuväärt ettepanekuga esinesid prantsuse Schveitsi asjatundjad, nimelt, et — Luzerni konverents pidavat lained kindlaks määrama igale üksikule saatejaamale, aga mitte üksikuile maadele või riikidele. Samuti tulevat ka iga üksiku saatejaama saatevõimsuse ülemmäär kindlaks määrata. Niiviisi oleks võimalik iga saatejaama geograafilist asendit ja saatelevimise tingimusi rahvusvahelise lainetejaotuse huvides paremini arvesse võtta, kindlustades vähemalt iga rahvusliku saatejaama korralikku vastuvõttu.

Eesti esindaja Luzerni konverentsilt tagasi.

Postivalitsuse direktor hra Jallajas, kes viibis Luzerni konverentsil Eesti postivalitsuse ja Ringhäälingu esindajana, jõudis nelipühi laupäevaks Luzernist Tallinna tagasi. Olevat lootust, et Eestile pakutav laine (415 m.) ka kon-

verentsi viimasele üldkoosolekule kinnitamiseks esitatavasse lõplikku kavva püsima jääb. Praegu jätkuvad saatesageduste kava erikomisjoni istungid.

Muljeid Luzernist

— Kõige tähtsam konverents raadiokuulajaile — kirjutab Saksa raadio-ajakirja „Deutsche Funk-Illustrierte“ erikaastööline Luzernist — on praegune Luzerni konverents. Kõik Euroopa riigid võtavad sellest aktiivselt ja paljud mitte-Euroopa riigid vaatlejatena osa. Mida tähendab see konverents raadiokuulajaile, on juba selge: viimasel ajal väljakannatamatuks muutunud kuulamisolude parandamine, korralduslik eetris, paljude saatejaamade vastastikuse üksteisesegamise kõrvaldamine, saatejaamade hiiglavõimsuse alandamine määrani, millel segamised ära jääksid. Terve kompleks küsimusi, milliste lahendamine nõudis aastatepikkust eeltööd.

Konverentsi jälgijaile jäi mulje, nagu valitseks seal rahvusvahelise diplomaatia meeleolu, nagu näit. Rahvasteliidu koosolekuil. Külmsõbraliku viisakuse, tõsise asjalikkuse ja diplomaatliku tagasihoidlikkuse meeleolu, niipea kui jutt on küsimusist, mis puutub mõne üksiku riigi huvidesse. Kõvu sõnu ei ole Luzernis kuuldada. Kuid pärast koosolekute lõppu, ametlike teejoomise vaheaegadel, kõneldakse siiski veel tasemini, kuid seda tungivamalt. Mida suurtel üldkoosolekuil kolme tõlgi abil ja kõigi parlamentlike traditsioonide kohaselt ei suudeta läbi arutada ega lahendada, see võib teetassi juures eraläbirääkimiste varal teinekord kergesti lahendatud saada. Seal paistab kõige vanema konverentsist-osavõtja, Pariisi delegaadi prof. Gautier' hall pea, seal seisab Saksa postiministriumi esindaja dir. Giessi karm ohvitserikuju oma naabri vastas, seal arutavad Inglise esindajad Briti ringhäälingu üleminseneri Noel Ashbridgega eesotsas lähema koosoleku päevakorda. Seal laseb ilus Vene delegaat pr. Dobroushkina, ainuke naisdelegaat konverentsil, Jaapani vaatlejat ennast informeerida Mandshuuria küsimusist, kuna Vatikani esindaja prof. Gianfranceschi Vene eksperdi Schostnahoovitsiga jutleb pikkade lainete küsimusest.

Viimane küsimus seisab üldse kõigi arutuste esirinnas. Tahvlile väljapandud teadaanne, millega kokku kutsuti pikka lainet nõudvate riikide delegaatide erikoosolek, tõmbas kokku nii rohkesti konverentsi saadikuid, et tegemist oli peaaegu konverentsi üldkoosolekuga. Pikk laine on nimelt kõigile konverentsist osavõtjaile peamiseks igatsuseks ja igaüks loodab seda oma valitsusele koju kaasa viia. Igatahes on lootused selle saamiseks praegu aga väga halvad ja nii saadab Luksemburgi esindaja vahetpidamata telegramme oma valitsusele ning ... Pariisi,

kuna tema väljavaated pika laine saamiseks on peaaegu kui kadunud.

Nimelt oodatakse lähematel päevadel Vene esindajalt ettepanekut, mis kõigi delegaatide poolt suurt tähelepanu leiab ja mille järele lainete pikkused ning saateenergia ülemmäär iga riigi jaoks tuleksid määrata nende territooriumi suuruse järele. See ettepanek näeks ette riikide teatava liigitamise lainetejaotuse kui ka saateenergia suhtes.

Esimesse liiki kuuluksid väikesed riigid raadiokuulajate arvuga, kes ei saaks mingisugust pikka lainet ning kelle saatejaamade energia ei tohiks ületada 10 kW. Järgmised liigid näeksid ette riike kuni 60 ja kuni 120 kW võimsusliste jaamadega. Saksamaa saatesüsteemi ei tooks see kava mingit suuremat muutust, kuna aga Luksemburgi suursaatja selle järgi peaks ära kaduma. Ka Schveitsi delegaat, ligi seitsmekümneaastane president Rambert, ei paista olevat heas meeleolus. Nimelt tahtis Schveits oma Monte Ceneri saatejaama jaoks, kes toimetab praegu proovisaateid, pikka lainet saada, kuid kuna kuulajate arv selle saatejaama jaoks on liig väike, siis ei saa sellest juttu olla. Rambert on üldse huvitavamaid isikuid konverentsil, — ta on esimesena tutvustanud Schveitsi Wagneriga, on ehitanud suuri võorastemajahooneid (Pera-Palast Konstantinoopolis j. m.) kõisraudteid, kirjutanud oopereid, ehitanud raadiosaatejaamu, ühesõnaga — konverentsi universaalgeenius. Hollandi esindaja kaebab ägedasti Moskva hiiglasaatejaama poolt tuleva segamise üle, kuna see oma 500 kW võimsusega lähmatavat Hollandi Huizeni. Teda trööstitakse sellega, et Moskva võimsust viimastel päevadel tugevasti on alandatud ja et tulevikus Vene suursaatjad viiakse riigi piiridest võimalikult kaugemale ning juhitakse teatud kindlale lainealale, kust nad teisi saatejaamu enam segama ei pääse. Schveitsi delegaat dir. Eichenberger, kes tegutseb konverentsi „korteriperemehena“ ja ka ajakirjanduse informeerimises on väga vastutulelik, läheb ministeriaalnõunik Gieseckeniga käe alt kinni liftile, et oma erabüroos kõnelda mõningaist intiimsetest Saksa-Schveitsi ringhäälingute vahelisist küsimusist.

Itaalia ringhäälingu ülem Chiodelli istub Saksa tüseda ministeriaalnõuniku Münchiga kõrvuti ja arutab raadio-tuletornide küsimust, sest ka neil peab ju olema oma kindel laine. Üksikute riikide sõjaväelised esindajad, kelle üles-

andeks on arvustada lainetejaotust sõjaväelise raadioteenistuse seisukohalt, vahetavad mõtteid ratsutamisest lähedusesolevasse päiksevilu. Venezuela, Guatemala ja Hispaania esindajad on kokku kõnelenud autoringsõidu ettevõtmiseks Engadini, Marokko ja Poola tahavad kaasa teha õhtuse teetantsu Kuursaalid ning Prantsuse, Schveitsi, Taani ja Rumeenia daamid istuvad leplikult koos ning arutavad elavalt mitte lainepikkuse küsimusi, vaid kõnelevad sellest, millises riietuses õhtul Kuursaali minna.

Kuna delegaatidel õigus on telefoneerida niipalju kui süda kutsub, ilma et selle eest tarvitseks maksta, siis on kaheksasse telefonikabinetti alati suur tung, ning tähelepanija võib märkida, et delegaatide daamid sugugi vähemõigustatud pole vabatelefoni tarvitamiseks kui nende mehed.

Ühesõnaga, väga kirju ja huvitav pilt igaühele, kes niisuguse konverentsi esmakordselt kaasa teeb. Esimesel pilgul ei oska nagu taibatagi, et siin tehakse väga rasket tööd, ennemini arvavad, nagu oleks siin tegemist mõne suurema reisiseltskonnaga. Aga kui kõlab kellamärk lähema koosoleku algamiseks ja kui teetassid kõrvale lükatakse ja paksud aktimapid kaenlasse haaratakse, siis muutuvad näod, endise naeru ja naeratuse asemele astub tõsine ametlikkus ja aeglaselt jalutavad delegaadid üldkoosolekute saali.

Heliseb presidendi kell, Saksamaa esindaja saab sõna, esitatakse Saksa delegatsiooni ettepanekud, ja juba ollaksegi keset tööd Euroopa ringhäälinguteküsimuste ümber.

Tahaks loota, et kõiges selles tegemist ei ole mitte ükski administratiivse korraldusega, vaid et konverentsi töö ka tegelikult elus on tagajärgi, andes raadiokuulajatele paremaid vastuvõtuvõimalusi kui seni. Ühe väga õige mõtteavaldusega konverentsil esines üks saadikuist, öeldes, et praegusest konverentsist oleksid pidanud osa võtma ka raadiokuulajate esindajad, kes kindlasti oleksid võinud anda kuulamisolude kohta palju täielikumad ja õiglasemad informatsiooni, kui seda suudavad anda ametlikud esindajad. Loodame vähemalt, et seda seekord tarvis ei olnud, vaid et konverents ka ilma kuulajate esindajate osavõtuta on suutnud tee leida, kuidas lahendada Euroopa ringhäälingute lainetekorralduse küsimust kõige õiglasemalt.

Tänu raadiotele. Kaks noort tüdrukut, Nelly — Schveitsist ja Marianne — Austriast, teenisid kauemat aega ühes Londoni perekonnas. Ühel õhtul, kui mõlemad tüdrukud asusid Londonist teele oma kodumaale, sai Inglise ringhäälinguühing B. B. C. järgmise liigutava jumalagajätmise kirja: „Meie oleme kaks tütarlast võõrsilt, kes mõne kuu Londonis peatunud. Sage-dasti tundsin siin endid väga üksildasena ja suures kojuigatsuses, sest et meil ei olnud siin ühtegi sõpra.

Nüüd sõidame me jällegi koju ja seal tahame meie alati meeles pidada, et ainsad rõõmsad tunnid, mis me siin läbi elasime, olid need, mil kuulsime raadiod. Eriiselt täname seda muusikakoori, kes mängis igapäev kella 5.15 ajal, ja raadiolaulja imelist häält. Neil tundidel unustasime oma kojuigatsuse. Nelly ja Marianne.“

6400 raamatut raadio üle on üheainsa, möödunud aasta jooksul välja antud Saksamaal.

Luzerni lainejaotuse puudused

Ed. Pertman

Luzerni konverentsi laine pikkuste jaotus ei ole veel lõplikult välja kuulutatud ja maksma pandud, tema tegelisest proovimisest ollakse alles kaugel, kuid juba nüüd võib kõnelda selle lainejaotuse mõningatest puudustest, millest võivad välja kasvada hädaohud raadiolainete vallas. Luzerni konverents, nagu tema eelkäijagi — Praha raadiokonverents 1929. a. — pörkas kokku saatejaamade liig suure arvuga ja oli sunnitud selle takistuse ees taganema, otsides edasiminekuks kõrvalteid. Kuigi juba aastaid on kõneldud saatejaamade arvu vähendamise ja võimsuse piiramise tarvidusest, Luzerni raadiokonverents ei näi olevat saavutanud selles sihis midagi tõsisemat, kui teised sellised konverentsid varemini. Kerkib küsimus, millele ei leia vastust: milleks vaja viljatuid konverentse?!

Näib, et konverentsi korraldajate eneste ringkondades usutakse, et ollakse midagi saavutatud. Kõrvaltvaatajaile aga paistab, et see „midagi“ pole suurem kui ümberistumine Krölovi valmis „Kvartett“. Saatejaamad vahetavad küll „istumiskohti“, aga raske on uskuda, et sellega saabuks tunduvalt rohkem korda ja kooskõla raadiolainete rägastikku. Kui nelja aasta eest Praha raadiokonverentsil oli jagada 208 saatelainet 550-kilovatilise koguvõimsusega jaamade vahel, siis tänavu Luzernis jagati 235 saatelainet, kuna jaamade koguvõime oli 3140 kilovatti. Kõik need tulid jagada nagu vareminigi 200 ja 2000 meetri vahel. Uusi lainealaid juurde võtta polnud kuskilt, sest kõik mis okkupeerida andis, oli varemini jaamade poolt omavoliliselt okkupeeritud. Üks riik polnud nõus käest ära andma endal tarvitada olevaid saatelaineid ega oma saatejaamade hulka vähendada. Ja sundida ei saadud kedagi. Ei katsutudki sundida, sest surveavaldamiseks puuduvad abinõud.

Jäi saavutamata proportsiooniline kooskõla riikide pindalade ja saatelainete arvu vahel. Kui mõni riik oli suutnud ahmida endale saatelaineid rohkem kui teine, siis tema saak jäeti talle.

Läti sai 3 laine pikkust, temast pindalalt ja rahvaarvult suurem Leedu ainult ühe. Läti uus 20-kilovatiline Madona läks omavoliliselt teiste jaamade lainete turjale ja sinna ta jäigi. Talvel küll kannatas selle all õige tugevasti, sest tekkis tugev interferentsvile, aga nüüd suvel teiste segamine pole suur. Vägivaldselt haaratud saatelaineid Luzerni konverents ei võtnud ära. Nihtas nad küll teise kohta, aga jättis alles. See asjaolu on tuleviku kohta halbaennustav. See tiivustab riike võtma endale vägivallaga laine pikkusi, lämmatama nõrgemate saatejaamade häält. Sellise vägivalla, omavoli ja anarhia õigekstunnustamine sisaldab endas hädaotliku

taudi idusid, mis on nüüd sattunud uude lainejaotusse. Rohkem kui varemini on nüüd karta tugevamate hävitavat vägivaldat eetris nõrgemate kallal. Eriti ohtlik selline olukord on väikeriikidele, kus jaamade saatevõime tõstmine on väga raske, ja kilovattide tõstmise võidujooksus väikeriigi saatjad peavad jääma alla ja lämmatatakse teiste poolt. Alles aasta tagasi Tallinna saatejaama laine sai enda kallal valusasti tunda fashistliku Itaalia vägivaldat. Kui vähe see suur diktatuuririik hoolis meie protestidest!

Luzernis kõneldi palju saatejaamade võimsuse piiramisest. Kõneldi, aga mida tehti? Ei tehtud midagi peale deklaratiivsete sõnade. Ükski riik pole nõus kandma kulusid rahvusvahelise survejaama ehitamiseks, millega saaks segada korrale mittealistuvaid jaamu. Suurriigid loodavad oma küünarnukkide suurele jõule ega tunne muret väikeriikide pärast.

Millega piiratakse saatejaama võimsuse tõstmisi? Moskvas on üks 500-kilovatiline, Varssavi saatja 158-kilovatiline. Aasta või paari pärast võibolla on Euroopas juba kümned 500-kilovatilised saatejaamad ja siis 9-kilohertsiline laine pikkuse vane, mis praegu kuidagi eraldab 10—50-kilovatilisi saatejaamu, ei takista sugugi nõrgema jaama surnukskarjumist 500-kilovatilise naaberlainelise saatejaama poolt. Seega Luzerni lainejaotus oleks sassis.

Nüüd on väiksema pindalaga riigil sageli rohkem saatelaineid, kui pindala poolest suuremal riigil. Kindlasti hakkab see suurem riik — ja ka teised väiksemad riigid — ehitama endile uusi võimsaid saatejaamu, mille jaoks võtavad endile vägivaldselt mõne teise riigi nõrga jaama saatelaine. Pretsedente selleks on loodud küllaldaselt ja need pretsedendid on rahvusvahelise raadiokonverentsi poolt tunnustatud.

Luzerni konverents määras rea saatejaamu, mis asuvad üksteisest mõne tuhande kilomeetri kaugusel, ühele laine pikkusele. Ta oli sunnitud seda tegema, sest saatejaamu oli palju, laine pikkusi aga vähe. Tallinnal tuleb uut 420,8-meetrilist laine pikkust jagada Smürna ja Marokoga. See tähendab seda, et kõik kolm jaama peavad töötama ühel ja samal laine pikkusel. Smürna ja Marokko on praegu nõrgad ega pole Eestis kuuldavad, aga Luzerni konverents ei saa garanteerida, et need jaamad praeguse 10 kilovati asemel ei saada 100-kilovatilise võimsusega. Selles seisab hädaoht.

10-kilovatiline Alžiir kostis sügise ja talveõhtutel meile sageli õige hästi. Miks ei peaks kostma ka Smürna ja Marokko, mis asuvad sama kaugel ja on sama suure võimsusega. Tallinn samal lainel töötades kõvendaks nende ja-

13.00—14.00 kontserdi järg
 14.45—15.00 Jose Rogatshevsky, helipl.
 16.20 tsitrikontsert
 17.00 inglise keelt
 17.30 A. Wildbrandti luulet proosas
 18.00 kuurmuusikat
 19.00—19.30 prantsuse rahvalaule
 20.00—20.35 solist
 21.00 kaitseväe ork.-knts. (200 mängijat,
 400 lauljat). Kavas: Urbach, Kremser jt.
 23.00 tantsumuusikat

Budapest 550,5 / 18,5

7.45 võimlemist ja heliplaate
 11.00 vesteid ja heliplaate
 13.00 kellamäng
 13.15 kaitseväe ork. kontsert
 14.30—17.00 mustlasmuusikat
 18.30 koorilaule
 19.40 jazzmuusikat

22.05 ooperiork. kontsert
 23.00 päevauudiseid ja mustlusmuusikat

Bukarest 394,2 / 16

13.00 ja 14.15 heliplaate ★ 18.00 ja 19.15
 ajaviite- ja rumeenia muusikat ★ 20.20
 heliplaate ★ 21.00 šrammelkvartett ★ 21.45
 ringh. orkestri kontsert ★ 23.00 ajaviite-
 muusikat

Milano 331,8 / 70

18.30 ork. kontsert ★ 21.15 heliplaate ★
 21.45 katk. itaalia oopereist

Pariis 1724,1 / 80

8.45 heliplaate ★ 13.00 rahvuste muusikat
 ★ 16.00 lastetund ★ 19.30 ork. kontsert
 ★ 20.20 ajaviitemuusikat ★ 21.00 laule
 ★ 22.00 laule

London 261,5/50 Daventry 1554,4/35

13.45 ork. kontsert ★ 14.45 uusi heliplaate
 ★ 14.45 ajaviitemuusikat ★ 11.30 seks-
 tetikontsert ★ 17.45 orelikontsert ★ 18.15
 lastetund ★ 20.30 harfi kvintett ★ 22.45
 puhkpill. kontsert. Kavas: Rossini, Sme-
 tana, Leoncovallo, Tšaikovski ★ 23.45
 tantsumuusikat

Leningrad 876,1 / 100

7.15 helipl. ★ 9.00 linnaork. kontsert ★
 9.30 knts. õpilasile ★ 15.00 knts. las-
 tele ★ 17.30 külaork. knts. ★ 18.00 aeg,
 ilmat. ★ 18.07 töölisleht ★ 19.00 komso-
 molleht ★ 19.30 külaork. knts. ★ 20.30
 linnaork. knts. ★ 2.00—3.30 õine saade

Moskva Komintern 1000 / 100

7.15 helipl. ★ 8.00 päevane saatekava ★
 10.15 lõunaknts. ★ 11.15 kontsert ★ 22.55
 kellalööök Punaselt Platsilt

Raadio kroonika

Inglise kuninga ja Briti peaministri kõned Eesti ringhäälingus

12. juunil kell 16 algades kuni kella 17 kan-
 navad Eesti ringhäälingu saatejaamad üle maa-
 ilmamajanduskonverentsi avamistalituse Lon-
 donis, kus kõnelevad Inglise kuningas ja Briti
 peaminister Mac Donald, ülekanne teostatakse
 kaabli kaudu otseteed konverentsi ruumidest.

Vene keelega Vene propaganda vastu. Kaitseks
 Nõukogude tšehhikeelsete raadioläkituste vastu, millega
 Moskva ringhääling teeb kommunistlikku kihutustööd
 Tšehhoslovakkias, on sealne siseminister nüüd organi-
 seerinud kommunistmivastased ringhäälingu läkitused
 vene keeles.

Raadio politsei teenistuses. New-Yorgis on raadio
 rakendatud ka politsei teenistusse. New-Yorgi politseil
 on praegu 220 autot, mis eriliselt varustatud raadio
 saate- ja vastuvõtu-seadeldistega. Need töötavad 75 m
 lainepikkusel ja on alatises ühenduses politseikeskus-
 tega. Eriti kasulikuks on säärased raadioseadeldised
 osutunud gangsterite ja salakaubitsejate haaranguil.

Norra arendab oma raadiovõrku. Norra valitsus on
 koostanud suurejoonelise kava raadiovõrgu väljaehita-
 miseks, mis peab haarama kogu Norramaa. Esimene
 osa sellest kavast on juba täidetudki. Ta sisaldab uue
 jaama Bergenis, mis 20 kW energia juures koos 1 ja 2
 kW Kirkeneli, Christianiasundi, Stavangeri ja Tromsö

made kostvust niivõrt, et nad võivad kujuneda
 tugevateks häälesegajateks Tallinna saatejaa-
 male. Missugune hädaoht ähvardab meid sügi-
 sel ja talvel nende jaamade poolt, seda näitab
 praegu selgesti Vene uus 100-kilovatiline saate-
 jaam 1875-meetrilisel lainepikkusel, millel asub
 ka Hollandi 8½-kilovatiline saatejaam Huize-
 nis. Viimane pole meile peaaegu kuuldavgi, aga
 kui samal lainepikkusel hakkab töötama Vene
 jaam, siis selle tugev laine kõvendab Huizeni
 häält niivõrt, et selle Hollandi jaama sõnad ja
 muusika kostavad õige tugevasti Vene jaama
 sõnade hulka. Nõnda saab raadio segapuder,
 mis maitseb raadiokuulajale väga vastikult. Sel-
 list segaputru ähvardab valmistada Luzerni lai-
 nejaotus õige palju.

releesaatjaiga hakkab töötama. Niisama suurendavad
 oma võimsust väikesed jaamad, nagu Aalesund ja Bar-
 dö. Edasi on nähtud ette uue 10 kW jaama ehitamine
 Finnmargis. Praegune Trondjeni jaam, mis seni töö-
 tas 20 kW, tõstab oma energia 25 kW-le.

Aparaat, mis ennustab ilmu mitmeks nädalaks ette.
 Prantslane dr. A. Charboneau olevat leiutanud oma-
 enda konstrueeritud aparaadiga, mida ta nimetab este-
 nomeeter, uue elektri-päikesekiirgamise. See olevat
 ennelõunal negatiivne, pärastlõunal positiivne ja iga
 kuue tunni tagant, tavalisti keskpäeval pärast päikese
 meridiaanist ülejõudmist, vahetama oma tehtemärgi.
 Pilvise ilmaga jääb kiirgamine negatiivseks. Päikese
 soojusekiirgamine saavutab oma ülima väärtuse, kui
 elektriirgamine võrdub nullile, ja on negatiivse elekt-
 rikiirgamise puhul nõrgem. Kuna dr. Charboneau väid-
 dab oma riistapuuga võivat ette võtta kõrgemate õhu-
 kihtide seisu uurimisi, peab ta ka võimalikuks ilmade
 ennustamise mitmeks nädalaks ette. Esialgu aga suht-
 uvat füüsikud uuele leiutisele skeptiliselt.

Maailma kõrgeim raadiojaam. Aprillis rajati 4000
 meetrit kõrgel Alto mäel La Pazis, Boliivias, uus ra-
 diojaam, mis on maailma kõrgeimal asetsevat. Jaam
 töötab keskmisel ja lühilainel. Läkitused saadetakse
 hispaania keeles ja kahes indiaani murrakus.

Detektorvastuvõtt Rumeenias keelatud. Rumeenia
 siseminister on teinud korralduse, millega kogu maal
 kristalldetektoraparaatidega raadio vastuvõtt on kee-
 latud.

Raadioreporterite kool. Raadioreporterite ülesanded
 on ajalehereporterite ülesannetest tublisti komplitseeri-
 tumad: kuna ajalehereporteril ikkagi aega jääb pisut
 järele mõelda selle üle, mida nähtust-kuuldust paberile
 panna, peab raadioreporter otse uudisesündimise silma-
 pilgul valmis olema seda mikrofonil ära jutustama
 nõnda, et kuulajail sellest oleks huvi ja mõnu. Arusa-
 davalt kõlbavad raadioreporteriks sellepärast ainult
 need, kellel seks küllaldaselt kõnelemisuskust ja tähele-
 panuteravust, ühesõnaga — kellel seks tarvilikku loo-
 mupärast annet. Kuid andeid tuleb ülesandele vasta-
 valt ühtlasi välja arendada ja selleks ongi nüüd Mün-
 chenis sealse ringhäälingu juhataja algatusel ellu kut-
 sutud raadioreporterite kool, kes peab Saksamaad va-
 rustama hakkama hästiettevalmistatud raadioreporte-
 ritega. Kooli vastuvõetud isikud (nende vastuvõtt
 sünnib võistluseksameil) rakendatakse otsekohe tege-
 likkude ülesannete kallale: nad viiakse tänavale, koos-
 olekuile, turgudele, paraadidele ja muudele pidustus-
 tele, spordiplatsidele jne. ning pannakse nad seal jutus-
 tama nähtust, kuuldust. Need jutustamised võetakse
 vahaplaatile, nii et õpilased ise kui ka nende õpe-

tajad tagantjärele võivad kontrollida ning arvustada; selles viimases reporterite tegelik väljaõpetamine just seisabki.

Ameerikas töötab igapäev ainult osa saatejaamu. Põhja-Ameerika Ühendriikides toimetati hiljuti laialatuslik uurimine raadio kuulamisolude kohta. Selgus, et umbes 90 protsendil kõigist kuulajaist on kuulamistingimused väga head ja ei kannata nad mingisuguste segamiste all. Niisuguse segamisvaba vastuvõtu võimaldamine on saavutatud sellega, et Ameerika 600 saatejaamast vastastikusel kokkuleppel igapäev töötada lastakse ainult 382 saatejaama, vähemalt öhtutundidel. Varemini töötasid korraga 565 saatejaama, mil vastastikused segamised olid paratamatud.

Kuuldemängude kirjutamise suurvõistluse Taanis kuulutas välja Taani ringhääling, et saada sobivaid kodumaiseid kuuldemänge mikrofone ees ettekandmiseks, milleks seniajani tarvitati peamiselt ainult tõlkeid. Et kindlustada võistlusele kõigi paremate kirjanikkude osavõttu, selleks määrati aainnada võimalikult suured: esimene auhind tervelt 20.000 krooni. Huvi võistluse vastu kujuneski selle tagajärjel erakordseks. Jury käte kogunes tervelt 1300 kuuldemängu-käsikirja. Nende läbivaatamine jury liikmete poolt kestis mitu kuud ja nüüd lõpuks on jõutud niikaugele, et auhinnakomisjon võis teha oma otsuse ning avada auhinnasaajate nimeümbrikud. Nagu selgus, on võistluse võitnud üks Taani noorkirjanikkudest: esimese auhinna sai nimelt Axel Valentiner, kelle kirjanikunimi Taanis seni võrdlemisi vähetuntud. Ta ise seletab, et ta enne käesolevat võistlust on ringhäälingule kirjutanud ja saanud terve rea käsikirju, kuid need kõik on ta ringhäälingult tagasi-lükatuina tagasi saanud. Päris lootusetult saanud ta sellepärast võistlusele nüüd ka oma viimase käsikirja. Selle pealkirjaks on „Kurbmäng haigemajas“ ja auhinnakomisjoni liikmed peavad seda üheks parimaks maailma kuuldemängude literatuuris. Peale esimese auhinna määrati võistlusel veel kaks vähemat auhinda. Peale selle omandati auhindamata jäänute hulgast 36 kuuldemängu ettekandmiseks, nende hulgas mitmed väga nimekate Taani kirjanikkude poolt.

Esimese auhinna saanud kuuldemäng tuleb Taani ringhäälingus lähemal ajal ettekandmisele ja selleks kavatsetakse kaasa tömmata silmapaistvamad jõud Taani kuninglikust teatrist.

Maa-alune Raadio-City New-Yorgis, mis koosneb peamiselt lõbustusasutustest, teatritest ja kontsertsaalidest, jätkab kitsastest aegadest hoolimata praegugi oma tegevust erakordses hiilguses ja toreduses. Üksainus suurim teater mahutab oma vaatajateruumi umbes 8000 inimest. Et selle hiiglaruumi igas nurgakeses kuuldavus oleks esmajärguline, on näitelaval olevate paelmikrofonidega, millised Ameerikas viimasel ajal on moodi läinud, ühendatud tervelt 50 valjuhääldajat; peale selle veel kuuldetorud halvakuulmisega isikute jaoks. Kuus mikrofone on kinnitatud laia näitelava eesservale ja need töötavad püsivalt, kuna teised mikrofonid näitlejate eemaldudes on väljalülitavad. Selle hiiglaruumi valgustusvoolu tarvitust on püsivalt 23 kilovatti sekundis, millest suurem osa kulub näitelava valgustamiseks ja sealseteks igasugusteks võimalikeks valgustuseffektideks.

Pariisi „Opera Comique“ kohustatakse ringhäälingu-ülekanneteks. Prantsuse hariduse- ja kunstideministeerium on määranud Pariisi „Opera Comique“le 750.000 franki riiklikku toetust tingimusel, et tema etendusi lubatakse ringhäälingus korrapäraselt üle kanda.

Raadiokuulajaid välismaal

1. aprillil 1933. a.

Inglismaa	5.498.692
Hollandi	572.238
Taani	514.273
Austria	477.479
Ungari	325.557
Sveits	251.048

1. märtsil 1933. a.

Norra	129.526
-------------	---------

Kurttumad raadiokuulajaina

Seni oleme võinud jutustada poolkurtide raadiokuulamisest. Nüüd saabub Ameerikast sensatsiooniline teade kontserdi korraldamisest täiskurtidele, nimelt kurttumadele. Selle järele on National Broadcasting Company ühe New-Yorgi kurttumade-kodu 33 elanikule korraldanud kontserdi. Orkester ja naissolist asetused kodu saalis mikrofonide ees. Erilise seadeldise abil, kusjuures uut laadi peakuulaja asetati kurttumale kõrvatagusele kondile, tehti nende kontsert õnnetuile kuuldavaks — akustiliste muljete sisendamise teel. Katse õnnestunud täiesti ja avavat uued võimalused ringhäälingu imede ilmutamiseks ka kuulmise kaotanutele.

Saksa raadioajakiri „Funk“ on aga teisel arvami-sel. Ta kirjutab:

„Tuleks eelkõige öelda, et oletus, nagu võiksid kurttumad raadiot kuulda, on kindlasti vale. Kurdid ei või kunagi raadioteel kuulda kõnet, muusikat või hääliitsusi, vaid võivad neid vaid tajuda, tunda.

Ameerika katse puhul kanti helivõnked peakuula-jast üle kõrvatagusele kondile ja siit edasi kolba kondistikku mööda kuni ajuni. Seal on nad määramatute

helitunnustistena pääsnud teadvusse. Peakuulajad oleks võinud asetada ka ükskõik millisele muule kohale kol-bal. Kurttumadel kindlasti polnud mingit muljet heliist, harmooniast, instrumendist kui niisugusest. Mida nad näd, „kuulsid“, oli vaid mingi nõrgem või tugevam värin. Nad nägid, et kontsert korraldati, seepärast ka seletasid, et tõepoolest „kuulsid“ muusikat. Poleks nad seda näinud, poleks nad ka olnud võimelised teatama, mida nimelt edasi anti, kas kõnet, muusikat või müra. Kurt võib ju ka kõneleval oma sõrmeotste asetades selle kõrisõlmele, kolbale jne. häält tajuda. Nii võib ta ka oma käe helisevale muusikariistale asetades tajuda mingit „müra“. See pole aga ikkagi kuulmine, vaid tajumine, tundmine oma kondistikku abil. See juhib iga tajutud võnke ajuni, kus see pääseb tead-vusse mitte kuuldu sõnana või muusikana, vaid ebamäärase helitunnustisena.“

Funk'i kirjasaatja, elukutselt kurttumade õpe-taja, ütleb palju katsetusi ise olevat läbi teinud kur-tide laste ja täiskasvanuiga. „Kui katsealused ei näi-nud, millega oli tegu, ei teadnud nad kunagi öelda, kas „kuuldu“ oli muusika või kõne. Tasane muusika ja ra-hulik kõne oli neile üks ja sama „Ah, kui tore!“ Valju kõne või muusika puhul sõnasid nad: „See on jäme!“

Seega peab ütlema, et kurttumade pole mingeid väljavaateid muusika kuulmiseks ringhäälingu läbi. Seepärast ei vääri Ameerika katsetus ka mingit tea-duslikku tähelepanu.“

Ringhääling Lätis

Keerates oma raadiovastuvõtja skaalat natukene allapoole Viini lainepikkust, kuuleme tuntud väljakutset „Radio Riga“. Sama väljakutse kostab ka lainel, mis on natuke üle Stokholmi, kuid palju tugevamini. Viimase laine pealt kuuleme Läti võimsamat saatejaama Madonat, mis asub Ida-Liivimaal ja mille võimsus kavatsetakse lähemal ajal tõsta 50 kW-le.

Peale nende kahe suurema saatejaama omab Läti praegu veel kolmanda, Ljepajas (0,1 kW, abisaatejaam) ja neljanda saatejaama ehitustööd Kesk-Kuramaal on ka juba lõpule jõudmas. Uute jaamade püstitamine on võetud ette selleks, et võimaldada kuulajail kogu Lätis kuulda oma saatekava detektor-vastuvõtjal.

Lätis algasid esimesed saatekatsed 1922. a. ja kestsid kuni 1925. aastani, mil 1. nov. algas korrapärasest avalikku saatetegevust Riia Ringhääling.

Algul üle kantud kahetunnilisi saatekavu kuulasid ainult 331 registreeritud abonenti, kuid nende arv hakkas jõudsasti tõusma ja on tänapäeval ümmarguselt juba 50.000, mis teeb 24 kuulajat iga 1000 elaniku kohta.

Kuulajate arvu jõudsa tõusuga on käskikäes käinud ringhäälingu enese täiendamine ja laiendamine. Nii ehitati mõne aasta eest täiesti uus avar ringhäälinguhoone ühe suure ja kahe vähema ettekandesaaliga. Mõne aja möödumisel selgus, et ka need ruumid ei vasta praegusaja nõuetele ning võeti ette hoone suurenemine. Selleks ehitati hoonele peale veel kaks korda ja nüüd omab Läti ringhääling kaks suurt saateruumi orkestrile, koorile ja solistidele ning neli vähemat — loengute, grammofonimuusika, päevauudiste ja kuuldemängude ülekanamiseks.

Ringhäälinguhoone, mis asub kesk linna, on kivi-

ehitis, tema seinad ja müürid on vooderdatud iseäralise isoleerkihiga, mis peab takistama kõike väljaspoolt tulevat müra. Saalid ja stuudio ruumid on ehitatud nii, et nad ümbritsevad tehnilist kontrollruumi.

Riia ringhäälingu eesotsas on tuntud Läti kirjanik Janis Akuraters.

Muuseum on ettevõttel ka oma ajakirjanduseosakond, kus tegevuses on 15 ajakirjanikku, kes peavad hoolitsema nii välis- kui ka sisemaa päevauudiste eest, milliseid antakse üle 3 korda päevas.

Ringhääling etendab tähtsat kultuurilist osa Läti rahva keskel. Nii pakuti läinud aasta 3000-st saate-tunnist: muusikat 1454 tundi, rahvalik-teaduslikke loenguid 625, kirjandust 69 ja operette 87 tundi, ülejäänud osa saatekavast koosnes mitmesugustest muudest ülekanetest.

Riia Ringhäälingu suurt sümfooniaorkestrit juhatavad muusikaproffessor Janis Medins ja tuntud Läti komponist Arvidas Parups; täienduseks sümfooniaorkestrile on veel opereti koosseis. Võimaluse korral täiendatakse muusikalist osa veel ülekanetega Riia Rahvusoperist välismaiste lauljate ja juhatajate osavõtul.

Ringhäälingu orkester korraldab alandatud hindadega ka suuri avalikke sümfooniakontserte.

Läti raadiokuulajad maksavad abonentmaksu talvekuudel 2 latti kuus, kuna juunis, juulis ja augustis on abonentmaks 1 latt kuus. Selle arvel saab iga abonent ühtlasi hinnata kojusaadetava illustreeritud nädalakava.

Kui lähemal ajal suursaatejaamade hulgas leiame Madona saatejaama 50 kW võimsusega, siis on see suurimaid saatejaamu Balti riikides.

Praktilisi näpunäiteid

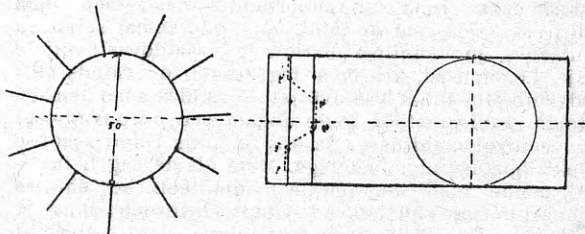
Leedion poolide isekerimine.

Praegustes moodsates vastuvõtjates kasutatakse nüüd eranditult sisseehitatud silinder- ja lapik poole, mis on kerged käsitada ja oma tehniliste omaduste poolest eeskujulikud. Siiski leiavad mõnedes vähemates aparatuurides, eeskätt detektorvastuvõtjais, ka Leedion tüüpi poolid veel tarvitamist. Et Leedion poolid, võrreldes nende materjali hinnaga, kaunis kallid on, siis avaldan siin kirjelduse, kuidas igäüks neid kodus vähese vaevaga ja palju odavamalt kui kauplusest ostes, teha võib.

Kõigepealt muretseme umbes 15 sm. pika ja 4,5–5 sm. läbimõõduga puupulga, mille täiesti ümmarguseks ja teise otsast õige pisut peenemaks teeme, et pärast pooli oleks kergem pulgalt ära võtta.

Järgmiseks joonistame pulga peenema otsa ümbermõõdule 10 mm. vahedega kaks ringi, nüüd valmistame 1,5 mm. raud- ehk terastraadist 22 5 sm. pikkust stihvti ja kinnitame nad võrdsete vahedega paaristiku pulga ümbermõõdule, joonte kohta. Väga heaks stihvtide materjaliks on vanad jalgratta kodarad. Sellega on pooli aluskeha valmis, ja võime asuda traadi kerimisele, mis järgmiselt sünnib: Kinnitame traadi otsa, 4–5 sm. vabaks jättes, paari keeruga nael I ümber, (joonisel näidatud traadi asetus punktiirjoonega), viime traadi nael II juure ja sealt põiki teisele jonele nael III taha, kolmanda juurest IV juure ja sealt jälle põiki esimesele jonele V juure. Nüüd läheb kerimine ikka endises järjekorras edasi, üle kahe naela ja põiki teisele jonele. Kui töö õieti tehtud, siis peavad nelja keeru järele kõik naelte vahed traadiga kaetud olema. Nii viisi kerime kuni soovitud arv keerusid valmis, siis katkestame traadi, kinnitame otsa keerdude

vahele, jättes jällegi 5 sm. pikkuse otsa ühenduse loomiseks vabaks. Järgmine töö on pooli aluselt maha võtmine: eemaldame pulgast naelad, neid tangidega ettevaatlikult tõmmates, et keerud üksteiselt maha ei langeks. On kõik naelad kõrvaldatud, tõmbame pooli kergelt üle pulga otsa ära ja kinnitame keerdude ristumiskohad ostetud pooli eeskujul tugeva niidiga. Sellega on pool valmis ja on vaja kinnitada teda vastavasse alusesse, mida raadioärist paarikümne sendi

eest saada võib. Pool tuleb suruda aluse vahele ja kinnitada atseton lakiga. Muidugi tulevad enne pooli traadi otsad läbi vastavate aukude viia poolialuse stekkerite alla. Erilist tähelepanu tuleb pöörata pooli pulgalt mahavõtmisele, et keerud üksteiselt ei libiseks ja kogu pooli sassi ei ajaks.

Veel lihtsam, kui poolide kinnitamine niidiga, on poolide külgede katmine atsetoon lakiga. Laki ära kuivades on pool tugeva kaju omandanud ja selle mahavõtmine kerimise pulga pealt ei tee raskusi.

Raadiosõber.

Tehniline kirjakast

300.194, Viljandis. Lampide vananemine ei saa mõjutada mingil tingimusil võnkeahelate häälestust, Ainukeseks võimaluseks on lühilainete dimensioonide või asetuse muutmine, kui skaalad pole nihkunud völli ja pikalaine asendid on skaalal samased.

E. M. Msk. „Raadio“ veergudel pole seni leidunud kahepaiksust paelfiltrite küsimuses. Paelfilter, selle sõna õiges mõistes, on kombinatsioon kahest häälestatud võnkeahelast, millede vahel on realiseeritud väga täpsalt piiritletud side. Võnkeahelate sidestamine täpselt ettenähtud määral, nii et paelfiltri sageduspaal oleks 9 kilotsükli, nõuab hästivarustatud töökoda heade mõõteriistadega, mis puuduvad 99 juhusel 100 seast raadioamatööril. Kui aga „Raadios“ on ilmunud n.n. paelfiltriga vastuvõtteaparatuuride ehituskirjeldused, siis on paelfilter nendes ainult umbkaudse häälestusega (vaata Davidovi ehituskirjeldused), mis sel puhul, kui aparatuuris see esineb ainukesena, on teostatav küllaldase ehitusvilumuse juures autori näpunäidete järele. See paelfilter tõelise paelfiltri kõrval on nagu vibupüü moodsa vintpüüsi kõrval — täidab oma ülesannet jõudumööda päris rahuldavalt. Hoopis teine lugu on aga paelfiltrite ehitusega, kui neid on vastuvõtjas mitu (vt. Neudorfi superhetei ehituskirjeldus). Siin ei aita enam umbkaudne häälestamine. Piltlikult võrreldes — olevat külaseppe, kes käsitsi oskavat puurida püssirauda ja püss laskvat sama hästi kui vabrikus püss. On ka teatavasti maal ehitatud aurumasinaid ja mootoreid! See on õige, määratute kogemustega ja vilumusega käsitööline võib tõesti sellega valmis saada, kuid sellest ei saa teha järeldusi, et iga külasepp võib peenmehaanika töökoja avada, omades ainukesteks tööriisteks ääsi, alasi ja vasara ning osates tavaliselt vaid hobust rautada. Neudorfi superhetei ehituskirjeldusis juhiti ehitajate tähelepanu selle vastuvõtja ehitusraskuste peale ja kirjavahetus, mis algas esialgu tehnilise kirjakasti toimetuse, hiljem juba autori endaga, näitas, et see hoiatus polnud üleliigne. Vaevalt leidis vastuvõtja isehitajate seas üks, kes suutis vastuvõtjat viia selle tööastmeni, mida omas katseaparatuur. Neudorf kasutas osavalt oma paelfiltrite häälestamiseks Euroopa saatejaamade väga täpselt lainete skaalat ja lainete sageduspüüvust. Kahjuks mängib selle häälestusviisi juures vähevilunud amatööridele komistuskivi osa saatejaamade mitmesugune kostvustugevus ja vilumata kõrv ei oska vahet teha „lääbikostvuse“ vahel, mis on tekkinud suurest saatevõimest, ja ebaselektiivsuse vahel. Ükski teoreetiline õpetus, olgugi nii hästi kirjutatud kui tahes, ei tee koorilauljat veel saksofonipuhujaks. Kui Neudorf oskas ilma laboratooriumita häälestada oma paelfiltreid saatejaamade läbil, siis olid temal seljataga elukutselise ja tehnilise haridusega raadiovastuvõtjate ehitaja kogemused, kes oma tegevusalal on valmis ehitatud võib-olla tuhat vastuvõtjat — kuidas saab temaga võistelda raadioamatöör, kelle kogemused piirduvad vaid paari vastuvõtja ehitusega ja kes on tüüls Ohmi seaduse ja elektriõpetuse algmõistetega. Meie oleme sageli imestanud nende raadioamatööride mentaliteeti, kes ehituse ebaõnnestumises süüdistavad ainult ehitusekirjeldust ja loevad isendid eksimatuks, sealjuures pole neil endil õrnamatki aimu tööst, mida ette võtavad (vt. näiteks Tehnil. kirj. „Raadios“ nr. 119 vastus A 1933). Millegipärast oletatakse, et isehakanud meistrid on varustatud sünnipärase talendiga just raadioaparatuuride ehitamises, kuid saapatalda alla lüüa või ukسلukku parandada peab oskama vaid vastav spetsialist!

Meie pole kunagi ega kuskil tähendanud, et Eestis üldse pole võimalik ehitada paelfiltreid ja paelfiltriga superhete, meie oleme vaid rõhutanud, et neid ei saa

valmistada ilma vastavate mõõteriistadeta. Kõik müügil leiduvad paelfiltritega superheteid, olgu nad valmistatud kodu- või välismaal, omavad tõesti täpselt häälestatud paelfiltrid, ilma milleta ei saa kätte oodatud selektiivsust. Võhikule piisab sellest teadmisest ja selektiivsuse kontrollist vastuvõtu juures.

E. A. Loomulikult võib kasutada valjuhääldaja ergutusmähist võrkvastuvõtja võrguosa paispooliks, kuid siis peab alaldaja transformator omama kõrgema pingele võrre, kui suur pingelangus tekib ergutusmähises. Väikesevõimelises vastuvõtjas on aga lampide anoodvoolu tarvitus väga väike ja selletõttu peab ergutusmähis omama väga palju keerde, mis omakorda põhjustab suure pingelanguse ergutusmähises. Igal juhusel on Teie mähis liiaks väikese keerde arvu. Erilise arvestuse tegemine selleks puhuks oleks aga liiaks keerukas ja ei tasu seda kokkuhoidu, mida saavutate paispooli ärajätmisega. Parem jääge juba normaalse ehitusviisi juurde.

Pedrix. 1) Aparatuuri undamise põhjuseks on mõni ootamatu sidestus audiooni ja võrguosa vahel. Põhjuseid selle tekkimiseks on palju ja nende kõrvaldamine ilma aparatuuri kontrollimata võimatu. Sageli võib peituda ka väga defektse filtris või alaldajas. Soovitame pöörata mõne elukutselise asjatundja, näit. ehituskirjelduse autori poole, võttes kaasa vastuvõtja. 2) Kui Teie kahelambilisele vastuvõtjale juurelisate kaks lampi — siis pole see enam kahelambiline vastuvõtja — võtke 4 lambilise ehituskirjeldus ja ehitage aparatuur ümber. 3) Teie antenni asetusvõimalused on nii piiratud, et seal polegi õieti mingisugust valikut. Kuna aga trammil liin on segamiste poolest kardetavam, kui kõrgepinge liin, siis tuleb antenn asetada perpendikulaarselt esimesele.

K. F. Tallinnas. Selles küsimuses avaldasime juba oma arvamist tänases Raadios kirjavastuses E. M. Msk-le Asjalik töömees otsib väga kõigepealt enda juures ja usaldab teiste kogemusi. Raadio on peaaegalikult nõuandja isehitajatele ja algajatele ja avaldab sellepärast vaid ehituskirjeldusi, mille tulemused on kontrollitud ja kirjeldused ise koostatud tunnustatud asjatundjate poolt. Iga ehituskirjeldus, mis võib anda teatavalt tingimusil kahtlasi tulemusi või nõuab ehitajalt erilist oskust ja hoolt, on varustatud hoiatusega — rohkem teha pole inimlikult võimalik. Seda on ka tunustanud suur Raadio lugejaskond.

Tehnilise kirjakasti toimetaja kuulub alaliste toimetuse liikmete hulka.

Õiendus E. Davidovi 4-lambilise patareivastuvõtja montaažiplaani juure

E. Davidovi „Selektiivse neljalambilise patareivastuvõtja“ montaažiplaani on sattunud eksitav joonistusviga, mille kohta järgnevas parandus. Montaažiplaanil on kõrgesagedusressel KD ja muudetava väärtusega mahtuvus C₇ järjestikku lülitatud, mis teoreetiliselt skeemiga ei sobi. KD ots, mis C₇-ga ühendatud, tuleb ühendada + anoodiga ning C₇-e vsakpoolne ots ühendada KD selle otsaga, mis läheb kõrgesageduslambi anoodile.

Väljaandja: Üleriikline Eesti Raadioühing
Vastutav toimetaja: Dr. H. Mäe

RAADIO, ÜLERIIKLIKU EESTI RAADIOÜHINGU HAALIKANDJA ★ Toimetuse ja talituse aadress: TALLINN, Narva mnt. 27, telef. ETK 32. Avatud kella 11—1 ★ Tellimishind: aastas 4.50, 6 kuud 2.40, 3 kuud 1.20 ja 1 kuu 0.40 kr. Tellimisi võtavad vastu kõik postkontorid ★ Kuulutuste hinnad: 60, 80 ja 90 kr. lhk. Kuulutusi võetakse vastu talituses

Üksiknumbri hind 10 senti